
TAKSA PLAĆENA U GOTOVU
OBITELJ
BROJ 33 15 KOLOVOZA 1937

OBITELJ

ILUSTROVANI TJEDNIK
ZA HRVATSKU PORODICU

U ZAGREBU 15. KOLOVOZA 1937

IX. GODIŠTE BROJ 33.

AUKTOR „KOLEDA" DR VELIMIR DEŽELIĆ, SIN I SKLADATELJ DR BOŽIDAR ŠIROLA S IZVAĐAČIMA „KOLEDA" PRIGODOM DVADESET PETE IZVEDBE TIH LIJEPIH NARODNIH OBIČAJA NA ZAGREBAČKOJ RADIO-STANICI Foto Ivo Kirin

SINJSKA ALKA

Napisao Kalisto Perinić

Kao svake tako će i ove godine naše rodoljubno dalmatinsko mjesto Sinj proslaviti spomen pobjedu nad Turcima. Proslava počinje 15. kolovoza na dan Velike Gospe. Na taj dan održava se u Sinju veliki »pazar« (sajam), jer toga dana u Sinj hodočasti narod u velikom broju iz svih krajeva, a osobito iz cijele zagorske i primorske Dalmacije. Dolazi narod, da se pokloni Gospi Sinjskoj, koja je istodobno i zaštitnica »Alke«.

Alka je sredovječna igra, slična turnirima sredovječnih vitezova, kojima se Evropa ponosila. Ali dok je u Evropi davno već iščezao običaj priređivanja takvih turnira, dotle se sinjska »alka« održala, pa je danas jedina postojeća priredba te vrsti na cijelome svijetu.

Igra se alkara uglavnom sastoji u tome, da se prijavljeni članovi Društva »Alke« u tradicionalnoj nošnji, oboružani dugačkim kopljem u galopu na konju natječu, koji će kopljem odbiti i na koplje nataknuti alku (gvozdeni prsten). Taj gvozdeni prsten — alka visi u visini od 10 stopa na užetu rastrtu preko ceste, na kojoj se obdržava ta igra.

Dan 15. kolovoza dan je prave »alke«. Već rano ujutro je alkarska sv. misa na starom gradu Sinju. A u tri sata poslije podne počinje igra »alke« uz golemo prisustvovanje naroda.

Tišina... zvuk trublje i silan udar konjskoga kopita prolomi zrak... juri konj, udarajući sve jače. Zveči srebro, bljeska nakit, prevrće sablja, vijori dolama, dršće koplje. Jeza te hvata, dok zastaje... strah... kad na jedno pedesetak koraka pred »alku« ispruži se koplje, ispravi alkar, zveknu gvožđe, a golem parip pronese sijeda starca. Opet trublja i mlad, golobrad momak promače ne pogodivši »alku«. Za njim vidiš muža u punoj snazi na bijesnu ždrijepcu, ispravivši se na uzenđijama oštro cilja i zgađa sredinu. Nemirna životinja htjela bi da skrene, a energična ruka upravlja smjer i smjelo sokolovo oko ne preda, ne boji se zapreke. U njem vidiš simbol strašne, samoprijegorne borbe našega naroda za oslobođenje, jer stoljeća rekoše o rodu našem:

»Tvome konju i tvome junaštvu
svud su brodi, gdje god dođe k vodi.«

Na večer u 10 sati je alkarski »sobet« — večera, koju priređuju pobjednici »alke«.

Zanimljiv je historijat i postanak »alke«.

Kada su u 18. stoljeću pred silnim osmanlijskim carsvom strepile generacije srednje Evrope, a napose Balkana i zemlje naše Hrvatske, sinjska je Krajina bila pozorište krvavih borba, teških muka i neopisivih zuluma. Te džinovske borbe našega naroda proti Turcima nisu pomogle samo nama, već i cijeloj zapadnoj Evropi, koju bi osmanlijsko kopito lako bilo pregazilo preko nas, ali naše prsi bijahu neprobojan zid, a naša gruda nepreskočiv jarak polumjesečevu hatu...

Mnoga naša mjesta u Dalmaciji, koja bijahu Turcima na udaru bilježe u svojoj prošlosti zlatne stranice krvavih borba za »Krst časni i slobodu zlatnu«. Jedno od takvih mjesta jest i mjesto Sinj. Tek 18 km udaljeno od granice Bosne, onda još Turske, bijaše neprestano turskom kopitu na progonu. Pripoljska sela oko rijeke Cetine bijahu češće popaljena i uništena, a mladost zarobljena. Šetovalo se uvijek, pa se naši hajduci zalijetahu i do Livna. Sinj bijaše Turcima važna točka, jer ako osvoje Sinj, lako bi onda prodrli i u srednju Dalmaciju, pa sve do mora. Sinjska tvrđava, danas zvana »Grad«, bijaše dobro utvrđena i na dobrom položaju, pa su je Turci više puta uzalud osvajali.

Kada je godine 1715. oholi bosanski Serasker — Mehmed paša sa silnom vojskom od 80.000 momaka naumio da osvoji Dalmaciju, udari najprije na Sinj. Sedam punih dana opsjedao je Mehmed paša tvrdi Sinj, tukao ga iz topova i jurišao danju i noću, ali su se hrabri Sinjani branili kao lavovi i redom odbijali turske navale. Poraz Turaka bio je tolik, da su ih Sinjani na svojim brzim konjima gonili sve do rijeke Cetine. To bijaše uoči Velike Gospe dne 14. kolovoza. Borba, kakve Sinj ne bijaše još doživio. Ali su sinjski junaci i vitezovi znali, da se imaju boriti na smrt ili život, pa uz Božju pomoć otje-

raše turski polumjesec iz svog Sinja i spasoše Dalmaciju od turskoga kopita. Preko 10.000 Turaka ostade što bolesnih što pobijenih pod sinjskom tvrđavom. Pa i sam paša pobjegne uz Prolog planinu ostavivši konja, oružje i bogati plijen.

Ova odlučna pobjeda oslobodila je nesamo Sinj, već je i cijelu Dalmaciju očuvala od daljnjeg prodiranja Turaka. Ovaj »Sinjski rat«, kako je narod prozvao tu borbu, opjevan je u narodnim pjesmama. O junaštvu Sinjana pjeva hrvatski pjesnik A. Kačić Miošić:

»Sinju grade, zlatni buzdovane,
Sinju grade, gnijezdo sokolovo!«

Za vječnu uspomenu ove sjajne pobjede ustanoviše Sinjani junačku igru »alku«, koju nastaviše igrati sve do danas u svom svojem tradicionalnom sjaju i alegoričnoj ozbiljnosti. Ta je igra simbol sinjske pobjede, ali treba da bude i simbol svih Hrvata, po kojemu će sačuvati potomcima hrabrost i ljubav svojih pradjedova za rođenu grudu. Radi historijskog i tradicionalnog i narodnoga herojskog karaktera te pobjede možemo se zaista ponositi, da se ta igra sačuvala do današnjih dana.

Dok se kod drugih naroda uspomene na prošle viteške borbe prikazuju samo u muzejima i zbirkama, hrvatski je narod te divne uspomene svojih viteških borba vezao sa grobovima naših junačkih pradjedova, pa je sve karakteristike svoje sjajne prošlosti zbio u jednu živu priču, koja se svake godine ponavlja, da pokoljenjima služi za primjer, kako se služi domovini i narodu...

VRIJEME I LJUDI

Danas se ljudima i previše žuri. Premalo imaju vremena te sve rade po satovima i minutama... No nije tako uvijek bilo! Pradavni čovjek nije vrijeme mjerio satovima! Sve do rimskog cara Augusta, za koga se vladanja rodio Isukrst, ljudi su u Evropi dnevno vrijeme određivali po duljini sjene vlastitog tijela. Međutim su Egipćani te Babilonci i Asirci već davno prije poznavali sat — sunčani ili vodeni sat.

Prvi narod, koji je dijelio dan u pojedine dijelove, bio je asirski. Asirci su još god. 650. prije rođenja Kristova upotrebljavali vodene satove. To su bile neke vrsti posuda, iz kojih je polako isticala stalna količina vode. Po ispražnjivanju tih posuda poznalo se vrijeme dana. Usred grada Ninive bio je jedan takav sat, koji je čuvao posebni čuvar te glasno javljao građanima dijelove dana. S vremenom su se posude vodenih satova usavršile te je bilo takvih, koje su brojile satove, a druge, koje su brojile manje dijelove.

Vodeni sat se zove — klepsidra. Više je vjekova takav sat bio posve primitivan, no kasnije su ga Egipćani opremili znakovima i brojkama i kazaljkom. Kako je isticala voda, tako se sve to niže spuštalo pluto, koje je bilo na njezinoj površini, i micalo kazaljku, koja je tako pokazivala vrijeme. U to doba Egipat je bio glavno tržište satova, a prodavao ih je uz bajoslovne svote u sve države. Kad se Pompej god. 62. prije Krista vratio u Rim kao pobjednik nad Mitridatom, donio je sa sobom i znamenitu klepsidru kralja Pontusa. Posuda te klepsidre, koju je bilo dovoljno samo jednom na dan napuniti, bila je od zlata, a kazaljka joj je bila posuta sa sitnim rubinima i safirima. Posebna četa stražara nekoliko mjeseci morala je čuvati tu dragocjenost od navale mnoštva znatiželjnika, koji su hrlili u veliku dvoranu na Kapitol, da vide tu neobičnu rijetkost.

Germani su u neko doba ovako računali vrijeme: u izlazu sunca izašao bi rob pred šator poglavice s dva šljema, od kojih je jedan bio pun kamenčića, a drugi prazan. U jednakim polaganim razmacima bacao bi kamenčiće iz punog šljema u prazni. Kad je šljem bio prazan, udario bi mačem o štit — i to je bila jedinica vremena... U nekim su krajevima brojili vrijeme po izoranim brazdama... U nekim su samostanima brojili vrijeme po molitvama, koje bi izmjenično jedan po jedan molili.

Nekoliko iza pada rimskog carstva izgubio se sat iz zapadne Evrope, pa je bagdadski kalif poklonio u znak prijateljstva Karlu Velikom jedan vodeni sat. (Iza god. 800.). To je bilo pravo čudovište od sata, kakvo još u carstvu Karla Velikoga nisu poznavali.

U isto je doba jedan samostanac iz Chartressa izumio — pješčani sat. U Kini je astronom Haug u to vrijeme izradio pješčani sat, koji je kazivao mjesece, tjedne, satove, putanju sunca, mjeseca, svih planeta i ostale astronomske zanimljivosti.

Prvi sobni sat poklonio je papa Klement VII. francuskom kralju god. 1518.

Prvi žepni sat izradio je Petar Henleni u Nürnbergu, a zvali su ga »nürnberško jaje«. Doskora su satovi poprimili oblik kruške, jabuke i t. d. te su dobili zvonce, a i njihalo.

Prvi švicarski urar bio je mladi Richard, koji je počeo god. 1680. raditi izvrsne satove. Iza njega sve do danas sačuvali su švicarski satovi glas prvenstva.

Danas ima svakakvih oblika satova. Pa i vrlo sitnih. A i takvih, koji točno mjere i vrlo malene dijelove vremena; nesamo minute, nego i sekunde i desetinske sekunda i t. d.

Slika na omotu:

Pogled na Sinjsko polje

Foto Lj. Griesbach

ŽRTVA SESTRE MARIJE

Napisala F. Celli

»Sestra Jasna Marija, povjeravam vašim rukama ovog mališana. Preporučam vam ga. Začas ću se opet povratiti.«

»Težak slučaj, gospodine doktore?«

»Ni jedan vitalni organ nije povrijeđen, i to je sva sreća. Ali gubitak krvi prouzročio je toliku slaboću, da sam ozbiljno zabrinut. Čini se inače, da je vrlo nježne konstrukcije...«

»Krasnog li dječačića!... Jadni mališan!... Znadete li, čiji je? Jeste li obavijestili obitelj o nesreći?«

»Još ne. Dječak je istom promucao svoje ime i iznova sašao. Samo sam posve jasno razumio ime: Drago. Zatim prezime Sirenić, Silvanić... ili kako je već bilo, nisam dobro razumio. Zasada ne znamo adrese. Još je previše izmučen i nije razborito da ga budite. Pitat ćemo ga kasnije.«

Kad je liječnik izašao, sestra sjedne do kreveta malog bolesnika. Dječačić je spavao: Gusta, vrlo crna valovita kosa, koja je okruživala nježno i blijedo lišce, isticala se kao tamna mrlja na bjelini plahte i uzglavlja.

Sestra ga je promatrala s majčinskom nježnošću. Najednom grubo namršti obrve. Te crte... cijeli izraz... jedno sjećanje.

»Nemoguće! Ne može to biti,« reče povišenim glasom zaboravljajući, da nije sama.

Mališan, čiji je san već postao slabiji, čuvši to, otvori oči, pogleda je i zaokruži prestrašeno oko sebe.

Oh, te oči! Te oči, toliko slične onim drugima, činilo se kao da odgovaraju njezinom uskliku time, što su se u taj čas otvorile. Ne može biti... ali... jest!

Kako se najednom prošlost, pokopana daleka prošlost, svom snagom povraćala sa svim uspomenama! Sestra Jasna Marija baci se na koljena, kao u velikoj pogibelji.

»Gdje sam? Zašto sam tu?« upita glasić bolesnog dječaka.

»U bolnici si, mališane moj. Udario si se i...«

»Ah, da! automobil... Gurnuo me, pao sam... strašno je bilo! Sad se sjećam. Osjećam se silno umoran... Zašto? Tata...

»Ne misli, ne govori sada. »Moraš biti miran. Reci mi samo svoje ime i adresu obitelji. Začas će ovamo doći liječnik, da te pogleda. Budi do tada miran, a mi ćemo se pobrinuti i obavijestiti tvoje doma.«

»Zovem se Drago Sirenić: stanujem s ocem, koji se zove Milan, u ulici Adunića br...«

Očekivala je to prezime, i čuvši ga oćutjela je silnu bol. K tome je u toj boli osjećala kao neku krivnju, iako nikada nije ništa imala, radi radi čega bi sebe prekorila.

»Majka je umrla prošle godine,« doda dječačić.

»Dosta je, Drago. Budi miran, ne govori više. Pozvat ćemo liječnika i tvog oca, pa ćeš tada pripovjediti njemu i liječniku, kako je došlo do toga, da te je automobil pregazio. Počivaj sada.«

Dječak, preslab, poslušno se pokori, položi glavicu na uzglavlje i zatvori oči. Sestra Jasna Marija iznova sjede pokraj kreveta šapćući molitve.

Protiv njene volje misao mlade sestre vrati se unatrag u prošlost i kao na filmskom platnu gledala je, kako se nižu prizori isprva veseli, zatim tužni.

*

Bila je jedna vrlo mlada zaručnica, koja je zakriljena u obitelji očekivala sa radosnim srcem i nasmijanim licem priprave za svoje vjenčanje. Zatim najednom dođe promjena, prekid neočekivan, nenadan...

Jednoga jutra čuo se glas, koji je cijeli grad uznemirio: Milan Sirenić je pobjegao s Nedom Nilson, jednom ultramodernom Amerikankom, veoma lijepom i poduzetnom. O tome se pričalo po cijelom gradu.

Mlada i vjerna zaručnica ostala je doslovce kao okamenjena. Ispočetka strašna groznica, duga živčana premorenost i posvemašnja iznemoglost učiniše, da se bilo bojati za njen život. Ali mladost je pobijedila. Tjelesno je ozdravila. Ali duševno ne.

Život, koji joj se prije tako krasan činio, sada joj je bio strašan. Bojala se prevare i laži u svakoj stvari. Nije uspjela doći do zdravog ravnovjesja. Toliko se više uznemirivala, čim bi uvi-

Slika desno:

PROSLAVA „DANA ŽITA“ U SONTI, NA KOJOJ JE UČESTVOVALA VELIKA SKUPINA ŽETELACA

djela, da žalosni slučaj, koji je zatekao, nije jedini.

Samo u vjeri je uspjela naći stvarnu utjehu, samo vjeri se mogla još predati s potpunim pouzdanjem i sigurnošću, da ne će biti prevarena. I odluči tada, da će postati milosrdna sestra, da se može posvetiti njegovanju tuđih boli i nevolja bijednog ljudstva.

Njezini roditelji, iako ražološćeni, što je više ne mogu imati kod sebe, udovoljili su joj i pustili je da ide za težnjom svoga srca.

Bila je dodijeljena bolnici. Tražila je i dobila, da je mogla njegovati malu djecu: postala je ljubezna majka za malene bolesnike, koji su bili povjereni njenu njegovanju.

Oštra bol odnekada bila je otupjela, umirila se. U izvršivanju dužnosti svoga novog zvanja našla je ugodan mir, iskrenu radost, koja se nije sastojala samo u novom imenu, koje je primila.

A sada taj dječačić, sin njegov i neke druge, pokrenuo je uspomene od prije devet godina, koje su sadržavale njenu prvu užasnu bol, dozivajući joj u pamet tjeskobne dane, devet godina prije, do kojih ju je bilo dovelo neograničeno pouzdanje zaljubljene djevojčice.

»Majka je umrla,« rekao je mališan.

Umrla? Tako mlada? U doba okrutne prevare, ona — sestra Jasna Marija — imala je osamnaest godina, a Milan dvadeset i šest. Ona druga, Amerikanka, imala je samo tri ili četiri više od nje.

Ona je našla mir u vjeri, našla je pokoj duše, slatku i nepromijenjenu radost. A kakav je bio život drugih dvoje?

Oženili su se. Samo je to znala, a kasnije ništa... Jesu li bili sretni?

*

Kad je malo kasnije ušao liječnik, sestra Jasna Marija mu saopći, da je mališan rekao svoje ime i dao adresu svog oca. Poslaše po njega.

Međutim je liječnik iznova pregledao maloga.

»Zabrinjuje me mnogo njegova skrajna slabost,« opetuje i nadoda: »potrebna bi bila transfuzija krvi. Možda bi otac...«

Otac je malo kasnije došao. Bio je očajan. U silnoj tjeskobi baci se do maloga, na kojemu se vidjela promjena radi očeve prisutnosti.

»Drago, dijete moje, sve moje blago! Što ti je? Što mu je, doktore?«

»Tata,« odazove se mališan slabašnim glasom.

»Recite, doktore, što se dogodilo mome sinu. Je li opasno?«

Liječnik, kojega je lice izgledalo zabrinuto, i bol se povećala gledajući žalosna oca, reče ukratko:

»Neki incident s automobilom. Ne znam dobro, kako se to dogodilo. Mali treba da bude ispitan od vlasti radi odgovornosti automobiliste. Zasada je previše slab, ne smijemo ga mučiti govorom. Ni jedan vitalni organ nije povrijeđen, ali izgubljena krv previše ga je oslabila. Trebala bi jedna transfuzija krvi, ali...«

»Sigurno ste računali na mene, doktore? Vjerojatno ste odmah vidjeli, da to ne može biti: bolest, koja je uništila njegovu majku, i mene je zahvatila. Sada ne mogu spasiti svoje dijete, ne mogu!.. Dijete, koje je sve moje dobro, cijeli moj svijet! Teške li kazne!«

Posljednje riječi su više bile nalik na očajni krik nego li na bolni uzdah. Čuli se prigušeni jecaji.

I liječnik je bio uznemiren.

Sestra Jasna Marija ostala je u kutu, kad je Milan ušao. Suzdržavala se, iako joj je njegov glas bio dobro poznat. Ali na taj nagli, očajni izliv boli, izakako se kratko u sebi pomolila Bogu, priđe naprijed i jednostavno, s umiljatošću reče:

»Doktore, mališan ne treba da umre. Poslužite se mojom krvi. Sigurna sam, da će časna majka starješica to dozvoliti.«

Lice se oca najednom promijeni, živa nada obasja njegove tjeskobne oči, koje su se spremno okrenule prema onom, ko je govorio. Prepoznao ju je odmah pod redovničkom haljinom.

Gušeći se od uzbuđenja, ne mogući govoriti, padne na koljena pokraj krevetića pred sestru, prignuvši glavu kao pred svetom slikom.

Za liječnika, koji ništa nije znao, bila je to samo zahvalna gesta oca. Brz, zadovoljan liječnik poleti brzo k telefonu, da od starješice dobije dozvolu. Zatim se priredi, da odmah bude sve u redu za potrebnu transfuziju, da se spasi mali dječak.

Ovaj se, ne znajući ništa, lagano smiješio blijedoj sestri, koja ga je promatrala i nježno milovala.

Slika lijevo:
MUŽEVI HRVATSKE KATOLIČKE AKCIJE IZ SONTE PRIGODOM JEDNE SVOJE PRIREDBE
U sredini sjedi duhovnik društva veleč. A. Luckar

Izvorni roman „Obitelji“

BILJEŽNICA S KOCKAMA

ROMAN IZ SUVREMENOG ŽIVOTA — NAPISAO IVO BALENTOVIĆ *(Nastavak)*

»Fuć!« prošapta mladić. »Ako ću ja i nadalje igrati nogomet, onda ću svakako osigurati svaku nogu sa jednom golemom svotom Konačno bi čovjek morao i nos osigurati. Može se desiti, da padnete da nosom dotakne asfalt.«

Srkao je topli čaj i smiješio se.

Vani je padala kiša. Kavana je čavrljala kao razmažena žena. To brujanje se miješalo sa šumom kiše. Pored stakla su prolazili ljudi pogureni, u kišnim ogrtačima. Spuštao se mrak. Marcel je prebrojio novac, pomno ga opet složio u džep i radosno zaključio:

»Bit će ipak nov kaput!«

VII.

Kad je Marcel ušao u radnju gotovih odijela, pale su mu oči na čitavo brdo novih zimskih kaputa. Pomislio je u tome času, kako je život glupav i nepravedan, kako ovdje gnjiju toliki odjevni predmeti, a siromasi prolaze ulicom, drhću od studeni i gledaju u rasvijetljenim izlozima zamamnu odjeću, kako im se ceri, izazivlje ih i ozlojeđuje.

Vlasnik radnje imao je kukasti nos i to je mladića dirnulo zlovoljom i tugom. Zašto gotovo svi vlasnici velikih radnji imaju kukaste nosove? Kakvu ovi zapravo ulogu igraju u našem privrednom životu i zašto se dopušta, da oni drže vodstvo u rukama? Namještena nasmiješenost ukaza se na licu pomoćnika, kad je Marcel izabrao jedan komad tamne boje.

»Koliko stoji ta prnja?« pitao je.

Začuđenje, zatim riječi hvale, prevejanost, sve se to prosu iz usta spretnog trgovca. Cjenkali su se, i vlasnik je popustio za 50 dinara.

»Na moju štetu!« reče i predade stvar u odio za zamotavanje.

»Na vašu štetu! Hihihi!« drsko se nasmija Marcel pokazujući očito, kako omalovažuje sve njegove trgovačke fraze i njegov drski kukasti nos. Kad se poslije ulicom prošetao u novome kaputu, osjetio se vedriji i bio je nekako zadovoljan. Samo bi se redovito rastužio pri pomisli, da mnogi drugovi prolaze zamišljeni, u starim prodrtim prnjama. Koračao je i konačno stao pred nekim izlogom, te motreći slatkiše, sjajne kutije sardela i čokolade u pozlaćenom papiru posebnom je pažnjom iza svega toga motrio svoj obnovljeni lik, i bio očito zadovljan, da se riješio starog olinjalog ogrtača, koji je izazivao podsmijeh site i u životno siromaštvo neupućene čeljadi.

Iz toga motrenja prenuo se osjetivši nečiju ruku na ramenu. Bila je Buga.

Pogleđao ju je šutke i načinio hotimično lice strogim, premda se u sebi radovao, što je našla i zaustavila se ispred njega. Odlučio je, da inscenira svađu, napetost, nervozu i tiho je počeo govoriti, a riječi su mu se mlohavo cijedile s usta i zvonile tupo, muklo i otegnuto:

»Ti si?! A ja sam mislio, da me više ne poznaš. Znaš, ja sam također na tebe skoro zaboravio.«

Ona ga je motrila nijemo. U zraku su zalepršale sitne snježne pahuljice. Prošao je jedan stari pognuti prosjak, kašljucajući resko i tvrdo.

»Ne znam, zašto ovdje stojiš? Nije mi jasno; čemu to začuđenje u tvojim očima i ta šutnja?

UZ VJERNOGA KONJA
Viktor Staal, poznati filmski glumac, koji se rado bavi športom i jahanjem *Foto Ufa*

Čemu sve to, kad je konačno sve glupo i suvišno? Ja mislim, da nije ništa i nikakva šteta, ako se udaljiš. I to odmah. Ja ne znam, radi čega stojiš upravo ovdje pored mene?«

Njene su se oči ovlažile, ona je tiho prošaptala naglo pognuvši glavu:

»Zašto se ljutiš, kad ti nisam ništa skrivila?«

»Nijesi! To je istina, ne možeš ti meni ništa skriviti,« glas mu je još sada muklije zvonio, »jer ono, što postoji između nas, nije upravo — ništa!«

Motrio je njeno lice. Učinila mu se blijeda. A oči su joj upravo gorjele. Zrcalila se u njima neka iznenadna tuga. Ona je bila spremna na plač. Zato se tiho pokrenula, pošla kratkim korakom naprijed, a on je išao pokraj nje, navu-

kavši šešir duboko na oči. Sad ga je uistinu uhvatila zlovolja i na čas, kad je iskrsla želja, da se umiri i sve izgladi, osjetio je, da to ne može. Natrag se nije dalo. Zato je postao još razdraženiji i ljutito se zapiljio djevojci u oči:

»Što ti misliš? Valjda da igraš nekakvu ulogu u mome životu? Je li?«

Očekivao je odgovor, ali ga nije dobio.

»Šta? Hoćeš, da si uobražavaš, da si vrijedna, da čovjek o tebi razmišlja? Da o tebi sanjam i uzdišem za tobom? Hahaha! Misliš, da ima jedna žena, koja uistinu zaslužuje interesovanje muškarca, koji živi za svoj ozbiljni rad i napredovanje! No daj, govori; hoćeš li? Daj, govori!«

»Ne mogu!« prošaptala je djevojka plačno. »Ne mogu, jer znam, da je sve laž, što govoriš,

PROFESOR PICCARD, KOJI JE HTIO DA SE POPNE U STRATOSFERU BALONOM NAČINJENIM OD 80 MALIH BALONA, MORAO SE SPUSTITI, JER MU JE VATRA UNIŠTILA GONDOLU I NEKE APARATE

Na slici ga vidimo pokraj njegove uništene gondole

i da se iza toga krije nešto drugo. Čuj!« tu je naglo podigla glavu i glas joj je dinamično zazvučao. »Ti me hoćeš pitati: tko je bio onaj čovjek?«

Marcel je zinuo od iznenađenja i poražen, samo se tupo zagledao u pod.

»Da, to hoću znati, Buga.«

Ona se čudno nasmijala i uhvatila ga je za ruku. U duši joj se odigravala borba. Što će mu reći. A onda se zvonko nasmijala, potresla glavom i kliknula raskošno i vedro:

»To je bio moj bivši dečko... Ali ja sada volim samo tebe, ti zločesto moje derište!«

Povukla ga je za rub šešira, taknula mu rukom vrh nosa i naglo se okrenula i odbrzala u prvi frizerski salon. Samo mu je s vratiju doviknula:

»Zdravo! Do viđenja!«

Marcel je slegao ramenima. Bio je zadovoljan, umiren i ravnodušnost ga je zahvatila. Odlučio je, da sutradan krene kući, u selo.

Ušao je u kavanu; u prvu, koju je naišao, i tu je, iznenađen veselom ciganskom muzikom sjeo u jedan ugao. Valovi toplih i nježnih melodija silazili su polako u njegovu dušu. Motrio je vinsku čašu pred sobom, kolute dima, koji su se izvijali iz bijele cigarete. Ulicu je ispunjala prva večernja tama. Poslužitelj je navlačio na velike prozore bijele lepršave zastore. Ciganska su lica bila nijema. Ali njihova su glazbala živjela, govorila. Plakala su ta ciganska glazbala, jecala upravo, i on nije odmah vidio uznojena lica pićem zagrijanih posjetilaca. Tek se kasnije, kad je glazba utihnula i prestala, trgnuo i pogledao življe oko sebe. Razabrao je, da je ovdje mjesto, gdje se razonođuju siti i odmoreni građani, željni jeftinih senzacija, ljudi malih ambicija i debelih podvaljaka, koji čitaju Zagorkine romane u tri hiljade nastavaka, hrane se izmišljenim izvještajima s abesinskog bojišta, dive se lijepim kravatama i zašiljenim brčićima mladog Engleza Edena, te raspravljaju o tome: da li je Greta Garbo lijepa ili nije i koliko stoji jedan radio aparat sa dobrim zvučnikom marke Philips i drugih.

Mala crnoputasta kelnerica sjela je u tome trenu za njegov stol motreći ga bojažljivo svojim kao noć burnim očima. Pažljivo je bijelom rukom poravnavala nabore crvenog stolnjaka, a onda je svetačkom skromnošću podigla svoje trepavice i zagledala se mladiću u lice.

Cigani su svirali neku novu pjesmu, a pjevačev tenor je snažno zaječao u dvorani:

»Cura će bit žena,
A pupoljak ružaaaa...«

Djevojka je imala lijepo i ozbiljno lice, a oko usta joj je titrala neka tragična bolećivost, i to se svidjelo Marcelu, pa je najzad progovorio.

»No, gospodična, što ima nova?«

Uvidio je bezazlenost i suvišnost takva pitanja, pa se zato nasmijao i osvrnuvši se okolo dotaknuo je rukom djevojčinu svilenastu kosu. Ona je šutjela i smješkala se razmišljajući valjda o ljubavi i sličnim pojavama, koje zaokupljaju maštu kavanske mladosti, a Marcelu je došla pred oči spoznaja, kako su sva ta ženska stvorenja jednako građena i jednako konstruirana. Evo, ova djevojka ima jednake crne oči kao i Buga. I život ona shvaća tako kao i Buga. Koja je tu dakle bitna razlika? Sviđa joj se laska i maženje — kao i ostalima.

Marcel je na poziv crnke otišao s njome u posebnu prostoriju, tamo ga je dočekao topli čaj s mnogo ruma i on je automatski prihvatio bijelu zdjelicu. Smijao se i kao omamljen upravljao na djevojku nesuvisla pitanja. Ona je odgovarala kratko i smijala se. Pokazivao bi joj se red bijelih zubiju, vrlo lijepih i pravilnih.

(Nastavit će se)

CRVENA PROPAGANDA

Danas se liberalno-kapitalistički društveni poredak nalazi u krizi. Zato se traže novi putevi i novi oblici društvenog i ekonomskog poretka. Pojavljuju se brojni pokreti s različitim programima i naukama, koji se međusobno pobijaju i bore. Ali onaj najgrlatiji, koji obećaje »raj na zemlji«, ujedno je i najgori, najopasniji — a zove se komunizam.

Premda se komunizam pretstavlja u prvom redu kao pokret protivan kapitalističkom ekonomskom poretku, ipak to nije glavna značajka komunizma. Komunizam je pače njegov idejni i organizatorni nasljednik, jer mu je osnovna ideja materijalističko shvaćanje, a predviđa organizaciju gospodarstva, koja bi bila kapitalističkija od dosadašnje privatnokapitalističke, jedino s razlikom, što bi budući jedini i strašni kapitalist bila država. Komunizam hoće da ostvari novi društveni red, u kojem ne će biti privatnog vlasništva, već se sva gospodarska dobra biti vlasništvo zajednice, države, u kojoj će svi pojedinci biti jednaki; svi će morati da rade, a svi će imati prava na sredstva za život iz dobara zajednice.

Naravski, da u takvom uređenju država dobiva potpunu i golemu premoć, a pojedinac gubi u njoj svako značenje. Ako se u takvoj komunističkoj državi popne do faktične vlasti jedna grupa ili stranka, što naravski može da bude samo komunistička stranka, koja ima u rukama sva materijalna sredstva i o kojoj je neumoljivo ovisna svačija eksistencija, onda je jasno, da je u takvom društvenom uređenju odzvonilo svakoj slobodi pojedinca, svakoj slobodi mišljenja i vjerovanja. Uostalom, komunističkoj nauci čini se i nepotrebnom sloboda pojedinca, porodice, naroda i religije. Komunizam te ustanove i praktički pobija, gdje dolazi do ostvarenja kao na pr. u Rusiji. Komunizam je dakle više po svom idejnom i društvenom shvaćanju protivan drugim shvaćanjima, a osobito kršćanskom društvenom shvaćanju. Ako još naglasimo, da komunizam svijesno i programatski propovijeda i provodi klasnu borbu i diktaturu proleterske klase (bolje diktaturu komunističke stranke), koja da je nužna do momenta, dok drugih klasa nestane, onda vidimo, da ta nauka i taj program nisu ni simpatični ni dobri, ni za pojedinca ni za najvažnije ljudske društvene institucije kao porodicu, narod i razne staleže. No ipak vidimo, da se taj društveni pokret opasno širi u masama znatnog broja država.

Kako je to moguće?

Glavno sredstvo komunizma je žilava i svestrana propaganda. Organizacije (sindikalne radničke organizacije, komunističke ćelije), novine, knjige, film, radio i sva moguća sredstva upotrebljavaju se za komunističku propagandu. Naravski, toj propagandi dobro služe nesređene socijalne i ekonomske prilike i bijeda širokih masa, te razna politička i nacionalna trvenja, što sve komunisti umiju vješto izrabljivati za svoje ciljeve.

Kod te propagande drugačije nastupaju kod inteligentnih slojeva, a drugačije kod neukih, nezadovoljnih masa. Prvima nastoje utuviti u glavu fanatičko uvjerenje u ispravnost marksističke nauke (marksističke — po teoretičaru socijalizma odnosno komunizma Karlu Marksu). Kod drugih je dovoljno da upotrebe lako upaljive, zvučne i borbene parole, koje neuki slojevi prihvaćaju lako i bez dubljeg shvaćanja i poznavanja socijalnih problema.

Komunistima je takva propaganda to lakša, što se oni svijesno — prema potrebi — posluže i lažima i klevetama. U tom kod njih nema skrupula, niti se biraju sredstva. Ta oni svijesno zabacuju »lažni moral«, osobito onaj, koji je osnovan na religiji. A gdje dođu do vlasti (kao u Rusiji, Španiji i Meksiku), onda će za daljnju propagandu svojih ideja i za potiskivanje drugih ideja bez obzira upotrebiti također silu i pritisak vlasti.

U slučajnim pogodnim okolnostima, kako je bilo na primjer u Rusiji, komunisti mogu doći na kormilo revolucionarnim prepadom manjine. Ali uglavnom oni ipak računaju s time, da će u većini zemalja doći do gospodstva tek po uspjehu njihove propagande, kojom hoće dobiti za sebe većinu pučanstva ili barem najborbenije i najpokretnije slojeve pučanstva (radnike, proletarizirane intelektualce i sl.).

I kod nas se osjećaju prsti komunističke propagande sa raznim oblicima. Zato u interesu sretnije i bolje budućnosti moramo biti na oprezu te je najodlučnije odbiti.

Dr S. P.

Slika desno:

PRIZOR IZ KULTURNOG FILMA „ŽIVOTINJE U LOVAČKOJ SLUŽBI ČOVJEKA"

Foto Ufa

AKON

TRAGOM HRVATSKIH HODOČASNIKA PO PALESTINI

Napisao Nikola Žic

Hrvatski hodočasnici, koji su hodočastili u Svetu Zemlju ove godine, stupili na palestinsko tlo u Haifi pod brdom Karmelom. Luka Haifa leži u zalivu grada Akona, koji zovu također Akre, Akka, Akko. Iz Haife su hodočasnici krenuli najprije na sjever u Akon. Na toj udaljenosti od dvadesetak kilometara traje vožnja autom uz obalu i uz samo more po prilici jedan sat. Cesta nije dobra, jer vodi preko laguna, močvara i potoka, a i morska voda znade pokriti auto bijelom korom od soli. U ovoj je vrućini ipak bolje putovati po vodi i pokraj vode. Ugodnu izmjenu na putu čini zaobilaženje paoma, koje su ostatak nekadašnjih šuma.

Akon je u davnini bio fenički grad Feničani su u nekom potoku kod Akona otkrili pijesak, koji im je služio za fabrikaciju izvrsnoga stakla. Arapi još danas vade staklo iz feničkih grobova i prodaju ga za skupe novce, a Mlečani su u Srednjem vijeku baš odavle lađama prevozili fini pijesak za svoje tvornice stakla u čuvenome Muranu.

U Akonu su dvije znamenite i značajne građevine, naime muslimanska džamija i križarska tvrđava.

Zelena mošeja stoji na terasi sa svojim minaretima i golemim kupolama kao pravo čudo, a naročito zadivljuje žarka bjelina malih kupola poput pčelinjih košnica po zidovima mošeje. Sve zajedno pruža užitak kao predodžba iz »Tisuću i jedne noći«.

Nad gradom stoji teška tvrđava kršćanskih križara. Ona je grad za sebe. Zidovi su joj debeli šest metara. Izgrađena je na terasama, po kojima su razasuti grobovi, pokriti mirisavim cvijećem. Sva su vrata okovana željezom, sve je golemo, čvrsto, građeno za vječnost. Divio joj se i Napoleon, kad je osvajao Egipat, ali je nije mogao osvojiti.

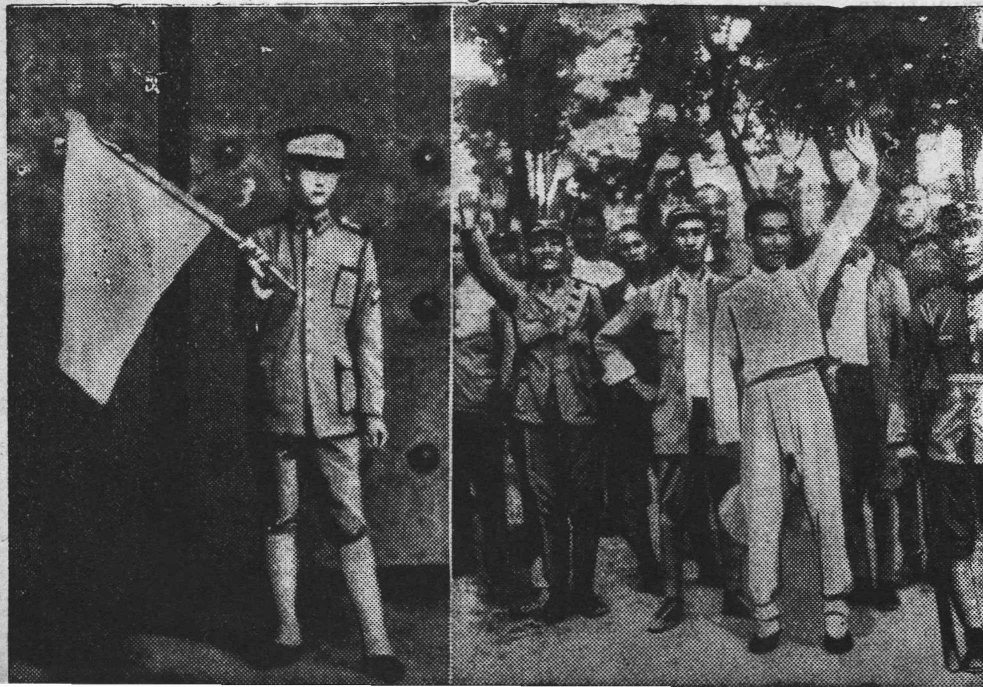
Već su prvi križari jurišali na Akon, ali ga je osvojio tek Balduin god. 1104. Oni su ga držali 83 godine, dok se nije pojavio sultan Saladin. Ovaj zavlada Akonom god. 1187. i zadržala ga u borbi s križarima Fridrika Barbarosse i Fridrika Švapskoga. Tek englesko brodovlje Rikarda lavljega srca vrati Akon u kršćanske ruke g. 1191. U ovome je gradu pregovarao car Fridrik II. Hohenstauf sa Saladinovim sinom Al Kamilom, koji je kao egipatski kralj zbog svađe s bratom, kraljem u Damasku, prepustio križarima feničku obalu i Jerusalem, tako da se Fridrik mogao, jedini od careva, okruniti krunom jerusalemskoga kralja u hramu Spasiteljeva groba.

Borci u vrijeme križarskih ratova bijahu vitezovi s jedne i s druge strane. U ravnici pred Akonom vodio je borbe Rikard lavljega srca sa Saracenima silnoga Saladina. Tu su izvodili turnire križarski prvaci sa Zapada s muslimanskim vitezovima iz Azije i Afrike. Viteški je ideal cvao i među Istočnjacima tokom cijeloga Srednjeg vijeka počevši od starih Perzijaca sve do Maura u Španiji, a u mnogočemu je i presizao plemenitost viteških ideala evropskih. »I nama je Jerusalem sveti grad,« pisao je Saladin engleskome kralju Rikardu, »ni mi se ne možemo njega odreći s onih istih opravdanih razloga, koje navodite vi križari.«

Rikard je silno volio turnirstvo, viteške igre. Stoga je svakog dana jašio između neprijateljskih vojska, ne bi li se namjerio na saracenskoga viteza, koji bi htio prihvatiti dvoboj. Kad su jednom Rikardovu konju polomljene noge i kralj pade u teškom oklopu na zemlju, Saladin mu žurno posla jednoga od svojih najboljih konja, da se borba uzmogne kavalirski nastaviti, a nije ni pomislio na to, da bi ga lako mogao pogubiti.

Ovi muževi jedne i druge strane nijesu vojevali radi materijalnih dobara ili čak zaradi samoga plijena. Njima su pred očima bili ideali, a ne ubijanje, vjerski ideali. Stoga se ovdje provodilo nadmetanje u skladnosti i finoći, u shvaćanju i plemenštini. Gospođe su svuda i uvijek bile poštovane. Viteštvo je i u ovo surovo doba nalagalo i tražilo obzirnost. Stoga se suparnici konačno nagodiše u miru o svetim mjestima, a odnosi se promijeniše i zaoštriše tek onda, kad se križarima suprotstaviše novi suparnici, Turci.

Sve je to vidio Akon i još više. On još stoji i možda će naskoro doživjeti i vidjeti preporod ovih krajeva. To bijaše želja naših hodočasnika, a želja je i svih nas.

Slika lijevo:

RAT NA DALEKOM ISTOKU IZMEĐU KINE I JAPANA ZAHVATIO JE VELIKE RAZMJERE

Naša slika prikazuje prve nemire. Lijevo je kineski policajac, koji s bijelom zastavom vodi k Japancima skupinu Kineza zbog pregovora. Desno je skupina Japanaca i japanskih vojnika u Kini

Slika desno:
LILIAN HARVEY
u filmu „Sedam ćušaka“
Foto Ufa

MIRISAVA ULJA U FRANCUSKOJ

Francuska se osobito mnogo bavi izradbom mirisavih ulja — parfema. U samom jednom okrugu na jugu Francuske, u departmanu Var ima preko 3000 hektara zemlje (30 milijuna četvornih metara), zasađene ljubicama, karamfilima, ružama, zumbulima i sličnim mirisavim cvijećem. Nešto se od toga cvijeća svježe izvozi u inozemstvo, ali se glavna količina upotrebljava za pravljenje raznih mirisavih ulja (parfema). Da se vidi, koliko je za Francuze važna kultura cvijeća za narodnu privredu, spominjemo, kako njihova država, izakako je namirila sve vlastite potrebe, izveze još oko 800 milijuna dinara godišnje eterskih ulja, a gotovih parfema preko 2 i po milijarde dinara. U Grassu se nalazi 40 tvornica parfema, koje godišnje potroše 2000 tona cvijeća od gorkih naranača, 1500 tona cvijeća od ruže, 1200 tona cvijeća od jasmina, 800 tona cvijeća od mimoze, 400 tona cvijeća od ljubice, 150 tona cvijeća od karanfila, 50 tona cvijeća od narcisa, 300 tona lišća od geraniuma — bez drugog cvijeća.

DIJETE S IGRAČKOM

Napisao Emilio Cecchi

To sam dijete vidio u jednom vagonu nekoliko dana prije Blagdana. Sjedio je uz majku na naslonjaču pokrivenom jutom.

Imao je siv pusten šešir, navučen na glatke kose, koje su se izjednačivale na tankom vratu. Nosio je kabanicu vrlo kratku, ljubičastu, s prugom od crne kože na vratu i na rukavima.

Na koljenima je držao četverouglastu kutiju narančine boje. Na zapešću mu se vidio jedan od onih zlatnih lančića, kakve sada nose vojnici. Ne bih mogao iznijeti poteze njegova savršenog lica. No njegovo je lice bilo sama svjetlost, žarka svjetlost, puna ponosa i radosti.

Majka mu je bila vrlo lijepa. Ali je uzmicala od te svjetlosti, da samo dijete jače odskoči. I doista u vagonu su malo pomalo sve oči bile uprte na dijete, koje je na svojim koljenima nosilo dar za veliki Blagdan.

Dijete se smiješilo samo sebi i bilo je radosno radi igračke, koju je nosilo. No u njegovu smiješku igrao je titraj nekoga gospodstva i vlasti. Dijete je bilo nevino, no u njemu se naslućivao budući osvajač bogatstva, budući gazda.

U neko doba majka mu skine šešir i pređe mu rukom preko kose, da mu je poravna. I da se za čas s njime sjedini u jedinstven osjećaj ... No dijete je gledalo nepomično ispred sebe i nije ništa vidjelo. Nije svoju majku niti osjetilo . .

JAGODA

Napisao Ivan Radić

Jagode su najskromnije kulturno bilje, jer su zadovoljne gotovo sa svakim podnebljem, položajem i tlom. I na malom prostoru rode rano i brzo. Za osnutak jagodišta nužna je neznatna glavnica. Kad se jednom osnuje, donosi izdašnu korist, jer se nijedno voće ne prodaje, koliko jagode. One su zdravo i okrepljujuće voće. U njima ima preko 6% šećera, i to 2% voćnoga i 4% grožđanog, 1.7% bjelančevine, 0.93% slobodnih organskih kiselina. Od minerala, jagode imaju dosta željeza, fosfora, natrija i vapna (kreča). Zbog sadržaja željeza i fosfora one su vanredna hrana za krv, živce i žlijezde. Vapno i natrij pospješuju rastvaranje i odvajanje mokraćne kiseline. Već su stari narodi pripisivali jagodama prirodnu moć pomlađivanja.

Jagode su neprocjenjiva hrana za živce (miris ili aroma). Te se tvari odvajaju pranjem, zato je dobro da se jagode ne peru, a ako se peru, valja u vodu metnuti limunova soka i brzo ih pojedinačno isprati. Naročitu aromu imaju šumske jagode. Vrtne jagode moraju se prati zbog eventualnih bakterija, jer najbolje uspijevaju na dobro pognojenoj zemlji. Jagodama se pripisuje znatno djelovanje protiv kostobolje, reume, žutice, bolesti jetara i bubrega, žuči i mokraćnog mjehura.

Zbog regeneratornog djelovanja na krv, jačaju djelovanje srca, te su od davnine poznate proljetne kure s jagodama. Najbolje su sa tučenim slatkim vrhnjem.

Dvije trećine soka od jagoda pomiješano s ⅓ glicerina dobro je kozmetičko sredstvo, naročito protiv sunčanih opeklina.

Lišće od jagoda ukuhano u čaj djeluje ljekovito, naročito kao sredstvo za čišćenje krvi kod bolesti bubrega, jetara i mjehura.

Jagode rado jedu bogati i siromasi. Siromasi uživaju ih onako, kako ih je priroda dala, a bogati posiplju ih šećerom, polijevaju vinom, konjakom, rumom, vrhnjem, mlijekom i t. d. Neki priređuju jagode i drugačije, samo da budu slađe, ukusnije i da ih sačuvaju za ono doba, kad ih više nema u prirodi. Ukuhane su jagode najbolje konzervno voće. Sok im pripada među najbolje voćne sokove. Pekmez ili marmelada osobito je fina, a likeru od jagoda nema premca.

U mnogim naprednim zemljama jagode se naveliko uzgajaju. Kao uzor neka su nam Francuska, Njemačka i Holandija, a još više Amerika, gdje ima gospodarstva i sa više jutara jagodišta. Ta jagodišta veliko su vrelo privrede tamošnjih poljodjelaca, jer oni od njih žive.

Jagoda ima šumskih. planinskih i vrtnih. I. Šumska jagoda (Fragaria vesca), raste u šumama, sa malim okruglim ili dugoljatim plodom. II. Planinska jagoda (Fragaria alpina) raste u Alpama i u inim visokim gorama kao na Velebitu i t. d., a razlikuje se od predašnje otpornošću i bujnošću. Ima veće plodove dugoljasta oblika. Spada u jagode mjesečarke. III. Vrtna jagoda (Fragaria muscata). Uzgaja se po vrtovima, ima velik plod i jako mnogo odlika, koje dijelimo u pet temeljnih grupa: 1. Čilenska je jagoda prilično krupna, bujna je rasta, a plod osobito fino miriše. Nažalost osjetljiva je na mrazu i studeni, ne rodi osobito, zbog toga i nije toliko rasprostranjena. 2. Mošus se jagoda isto tako rijetko uzgaja. Voli osobito vlažno i jako tlo, ali uza sve to rodi nejednako, i mnogi cvjetovi ne donose plod. Uzrok je tomu taj, što je biljka dvodomna, pa je zbog toga oplodnja manjkava i prirod nesiguran. Plod svojim izvanrednim mirisom natkriljuje sve druge odlike jagoda. 3. Vuginska ili škrletna jagoda slabo je poznata. Zahtijeva osobito vlažno i propusno tlo. Zori rano, ali ne obilno. 4. Mjesečarke jagode slične su alpinskim, rode mnogo i neprestano od srpnja do listopada i studena. Upravo zbog obilne plodnosti uvelike se cijene. Mjesečarki ima s viticama i bez njih. 5. Ananas jagoda najraširenija je vrtna jagoda.

Kao najvažnije odlike za podizanje jagodišta jagoda u našim prilikama smatram slijedeće:

1. Laxtons Noble (čitaj Lakstens Nobl) vrlo je krupna jagoda, tamne poput karmina boje, tvrda i ukusna mesa. Obilno rodi, brzo se izrodi, pa se radi toga mora obilno gnojiti. Osobito se preporučuje, da se što više uzgaja.

2. Pobjeditelj (Sieger) njemačka je odlika. Uspijeva osobito dobro u toplom, jakom i dosta vlažnom tlu. Plod je krupan, živahno crvene boje s tvrdim i ukusnim mesom. Raste bujno i rodi ranije nego prije navedena vrsta.

3. Njemački Evern najranija je između svih poznatih odlika. Rodi obilno kao i prije navedena odlika. Plod je sjajnocrven s prekrasnom bojom, tvrdim i ukusnim mesom.

Osim navedenih odlika vrijedne su i ove vrste za uzgoj: Jagoda vrtnog nadzornika Kocha, kralj Albert Saski, Jukunda, Rozal Sovereigen, kraljica Luiza, Sjemenjače carske, Louis Gautkier, Flander jagoda, vojvoda Edinburški, Crveni slon, jedna je između najkrupnijih jagoda.

Osim jagoda, koje rode samo jednom na godinu, ima i takovih, koje rode češće, dapače svaki mjesec, a to su ove: Gaillon rouge (crvena), Gaillon blanc (bijela), Golijat najkrupnija je mjesečarka. Crvena mjesečarka i druge.

Mjesečarki ima s viticama kao i bez njih. Prve se rasplođuju viticama, a druge sjemenom ili dijeljenjem grmića ili busena.

Kad se jagode uzgajaju, treba paziti na tlo i položaj. Jagode uspijevaju na svakom zemljištu, samo ako se valjano obradi i gnoji. Vlage trebaju mnogo, pa zato ljeti, kad je suša, neka se često zalijevaju. Prisojno mjesto i jugoistočni položaj najbolje im prija.

Tlo se za jagodište priređuje rigolanjem od 30—40 cm. duboko, i to tako da gornja zemlja dođe opet na svoje i donja na svoje mjesto.

Osim rigolanja može se neko zemljište pognojiti zrelim stajskim gnojem i tada prekopati na 30 cm. duboko. Kad se rigola, neka se ukloni sav korov ili drač, grčice (ličinke hrušteva), jer su one najljući neprijatelji jagodama Ako je tlo loše, neka se pognoji stajskim gnojem.

Kad je tlo priređeno, razdijeli se u slogove 130 do 150 cm široke.

Prema vrsnoći tla sade se jagode bilo uže ili šire. U boljem tlu neka je razmak za krupne vrste oko 60 cm, a za sitnije oko 40 cm. Gdje se goje naveliko, neka je za krupne vrste razmak 80 cm, a za sitnije 60 cm.

Jagode se uzgajaju kao sađenice iz vitica, sjemena i dijeljenjem grmića ili busena. Od tih načina rasplođivanja najviše je u običaju viticama. Vitice, kad uzrastu, ogrnu se naplitko sipkom zemljom i puštaju korijenje. Okorijenjene odrežu se od svoje matice i presađuju u jagodište. Prije sadnje prikrati se žilje na jednu trećinu oštrim nožem ili škarama. Otresu se djelomice od zemlje, odreže im se ozlijeđeno i žućkasto lišće s petljom, pa se umoče u kalo, da se prije prime.

Jagode je najzgodnije saditi u jeseni, t. j. u mjesecu kolovozu i rujnu, a onda u travnju. Za sadnju u kolovozu i rujnu najprikladnije su biljke iste godine. Ako su biljke nabavljene izdaleka, tako da su po nekoliko dana na putu, onda je bolja jesenska sadnja, jer u to doba biljke su prestale rasti i ojačale.

Na kućnim se vrtovima ili baštama sade jagode najzgodnije na rubovima pojednih greda, i to vrste, koje ne tjeraju vitice. Ako su rubovi čim drugim zasađeni, neka se jagode uzgajaju na posebnim gredama, koje su široke 140 do 150 cm. Na svakoj gredi metnu se tri reda biljki s krupnim plodom i tri sa sitnijim t. j. mjesečarke. Svaka pojedina vrsta jagoda neka se na jednom prostoru zasebice gaji.

Jagode se najspretnije sade rukom, i to u redove. Kad se sade u redove, nategne se konopac ili špaga duž gredice, pa se motičicom načine 6 cm duboke brazdice, u koje se zasađuju biljke. U brazdicama se načini dosta jamica, žilje se što više raširi te zagrne sipkom zemljom i pritisne što čvršće objema rukama. Čim su biljke zasađene, neka se odmah zaliju vodom.

Nakon što su biljke zasađene, njeguju se tako, da se okapaju, čiste i zalijevaju.

Neki otrgavaju cvjetove misleći, da će se biljke bolje razviti. To nije dokazano, pa se kidanje cvjetova ne preporučuje. Nadalje moraju se marljivo uklanjati vitice, jer je upravo u uklanjanju vitica glavna umjetnost u gajenju jagoda, da biljke ne rastu pregusto.

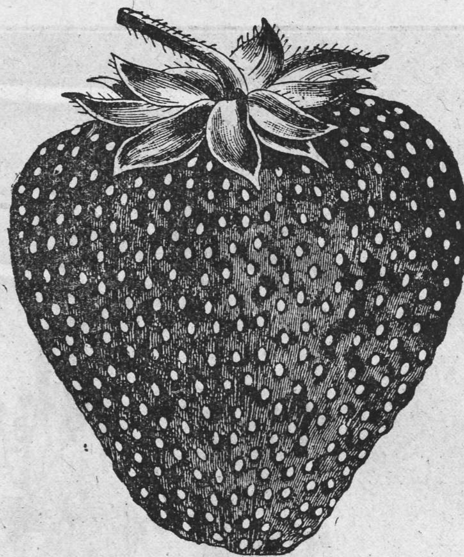
Što se vitice ili izdanci češće i više kidaju, to su biljke bujnije razvijaju i obilnije rode. Ako želimo biljke rasploditi, tada moramo čuvati vitice, da se valjano ožile. Vitice se otkidaju svake četiri nedjelje, ali ne će škoditi i češće.

Poslije cvatnje tlo se opet nešto okopa, a kad su zametnule plod, nužna im je obilna vlaga, pa zato se moraju često zalijevati, a tu je od velike koristi razrijeđena gnojnica. Jagode neka se zalijevaju dva do tri puta na nedjelju, i to jutrom ili večerom poslije šest sati.

Što se jagode pomnije njeguju, to će se plodovi ljepše razviti. I njima valja obratiti veliku pažnju. Ponajprije se tlo prorahli, a po njem se tad prospe gnoj iz izlijališta ili obični zreli stajski gnoj, slama, pljeva ili mahovina. Od svega najbolja je mahovina. Pokrivanje zemlje jednom od navedenih tvari veoma koristi.

Mjesto navedenih tvari može se podmetnuti pod plodove i drugo, da se ne prljaju.

Poslije berbe jagodište se ne smije zapustiti, već ga treba i dalje njegovati. Treba naslanjati vitice, okupati ga, gnojiti i zalijevati, jer se već unaprijed moramo starati za buduću godinu. Biljku ništa ne slabi kao obilan rod. U tom slučaju neka se biljke jačaju, tako da se u srpnju i kolovozu zalijevaju razrijeđenom gnojnicom, da se uklanjaju vitice, okapaju, nagrće žilje zemljom, ako je ono na površini golo.

PLOD DOMAĆIH JAGODA

Prije nastupa zime, mora se jagodište očuvati od zimske studeni i smrzavice, pogotovu kad je suha zima, jer se tad lako smrzne tlo, pa biljke pozebu. Da se to ne dogodi, neka se biljke duž redova nagrnu zemljom. Prije toga mogu se jagode duž redova pognojiti zrelim stajskim ili slamnatim gnojem, a tad se visoko nagrnu, ali ne po biljci, da lišće ne trune.

Pošto je neko jagodište već 3 do 4 godine rodilo, tlo se jako iscrpilo. Tada se biljke iskopaju poslije berbe, a dotične grede ili cijela površina iskoristi se u koju drugu svrhu Ako su iskopane biljke dobrih vrsta i plod je zadovoljavao, ostavi se poseban broj jagodnih busova da po volji tjeraju vitice. Jagodne vitice imaju tu osobinu što se lako i lijepo ožile i što zadrže sva ona svojstva, koja je imala i njihova matica.*

* Tko se hoće pomnije i više upoznati s uzgojem i iskorišćivanjem jagoda, neka kupi: »Jagoda, njezin uzgoj i upotreba« od prof. Ivana Radića. Dobiva se kod poljoprivrednog odjeljenja Kr. banske uprave u Zagrebu. Cijena 10 dinara.

MLINARSKI POMOĆNIK I MAČKA

U nekom mlinu živio je stari mlinar sa ženom, djecom i tri šegrta, koji su bili kod njega u službi. Kako su već dugo godina bili kod njega, reče im on jednoga dana:

»Star sam i hoću da se odmorim. Otiđite u svijet i koji mi od vas donese najljepšega konja, tome ću ostaviti mlin, a on će mene njegovati do smrti.«

Treći od njih bio je najmlađi. Njega su ostali šegrti zapostavljali i nisu mu željeli, da dobije mlin. Otišli su svi zajedno. I kad su došli do nekog sela, rekoše starija dvojica Ivici:

VEČERNJA HALJINA
filmske glumice Hansi Knoteck, koja je pobudila veliko zanimanje u modnom svijetu **Foto Ufa**

»Ti možeš ovdje ostati, jer ionako nikada ne ćeš naći kljuseta.«

Ivica je svejedno pošao s njima. Kad se spustila noć, došli su do neke jame. Tu su legli da prespavaju. Ona dva nekada čekala su, dok Ivica zaspi, onda su izišli, ostavili Ivicu i umišljali si, kako su dobro napravili. Kad se pojavilo sunce, probudi se Ivica i opazi, da leži u dubokoj jami. Obazre se okolo i reče:

»Ah, Bože, gdje sam?« Digne se, izvuče se iz jame, ode u šumu i pomisli: »Ovdje sam posve sam i bez ičesa. Kako da dođem do konja?« Razmišljajući tako sretne jednu malu, debelu mačku, koja mu je umiljato rekla:

»Ivice, kuda želiš poći?«

»Pa ti mi ne možeš pomoći!«

»Ipak znadem, što želiš,« reče mačkica, »ti želiš jednoga lijepoga konja. Dođi k meni i budi sedam godina kod mene u službi, pa ću ti dati takvoga konja, kakva nisi vidio, otkad živiš.

»To je neka čudotvorna mačka,« pomislio je Ivan, »ali ću ipak vidjeti, da li je istina to, što kaže.«

Ona ga pozove u svoj dvorac, u kojemu su bile same mačkice, koje su je dvorile. One su spretno skakale preko stepenica gore i dolje. Bile su vesele i dobre. Navečer, kad bi večerale, morale su tri svirati, jedna je gudila po basu, druga po violini, a treća je iz sve snage puhala u trublju. Kad su se najele, spremile su stol, a mačka je rekla:

»Dođi, Ivice, i pleši sa mnom.« A Ivica je odgovorio: »Ne, ne ću s mačkom plesati, to nisam još nikada vidio!«

»Onda ga odvedite u krevet,« rekla je mačkama.

Jedna mu je svijetlila do spavaće sobe, druga mu je skinula cipele, jedna čarape, i na koncu je jedna utrnula svijetlo. Ujutro su opet došle i pomogle su mu izići iz kreveta. Jedna mu je oblačila čarape, jedna podveze, jedna mu je donesla cipele, jedna ga je oprala i sušila mu lice repom.

»To je baš ugodno,« rekao je Ivica, On je morao služiti mački, i svaki dan cijepati drva. Za to je dobio sjekiru od srebra i čelika. Tu je ostao u kući, dobro se hranio, ali nije nikoga vidio, osim šarene mačke i njezina društva. Jednom mu je rekla:

»Idi, pokosi livadu i osuši sijeno,« i dade mu srebrnu kosu i zlatni brus, ali mu reče, da opet sve u redu natrag donese.

Ivica je otišao, izvršio je svoj posao, kako mu je bilo naloženo. Kad je svršio, donese kosu, brus i sijeno kući i upita, hoće li sada dobiti svoju plaću.

»Ne,« rekla je mačka »moraš mi još nešto napraviti. Evo ti građa od srebra, tesarska sjekira i sve, što ti treba od srebra, i od toga mi napravi malu kućicu. Kad je Ivica sagradio kućicu, rekao je, da je dogotovio, a konja još nije dobio. Sedam mu je godina prošlo kao pola godine. Mačka ga upita, hoće li vidjeti svoje konje.

»Hoću,« reče Ivan. Onda ona otvori vrata od kućice. A kad ih je otvorila, stvori se pred njim dvanaest konja. Ivanu se srce radovalo, kad je vidio, kako ponosno pred njim stoje,

kako su čisti i sjajni. Dala mu je jesti i piti, a onda mu je rekla:

»Idi kući; ali konja ti ne dam odmah sada. Za tri dana doći ću k tebi i sama ću ti ga dovesti.«

Ona mu pokaže put do mlina — i on ode. Nije mu dala ni novu odjeću, nego je morao da ide u svom starom poderanom odijelu, u kojemu je došao k njoj, te koje mu je kroz sedam godina već i prekratko postalo.

Kad je došao kući, već su i ona dva šegrta bila tamo. Svaki je svoga konja doveo, ali od jednoga je konj bio slijep, a od drugoga je šepao. Oni upitaše:

»Ivica, gdje je tvoj konj?«

»Za tri dana će doći.«

Oni su mu se smijali i rekli:

»No, što će biti krasan konj, kojega ćeš dovesti.«

Ivica je ušao u sobu; ali mu mlinar reče, da ne može ovako poderan jesti s njima za stolom, jer bi se morali stidjeti, kad bi netko došao. Dali su mu zato da vani jede. Navečе, kad su išli spavati, isto tako nisu mu dopustili, da s njima spava, nego je morao otići u štalu kod gusaka i spavati na malo prostrte slame.

Treći dan ujutro, kad se zbudio, uđe u dvorište kočija, u koju je bilo upregnuto šest konja. Ah, svi su se blistali, da ih je krasota bilo pogledati. Onda je došao još jedan sluga, koji je vodio sedmoga konja — za siromašnog šegrta. Iz kočije iziđe prekrasna kraljevna i uđe u mlin. To je bila ona mala šarena mačkica, kojoj je Ivan sedam godina služio. Ona upita mlinara, gdje je najmlađi šegrt. A mlinar joj odgovori:

»Mi njega ne možemo držati u mlinu. Tako je poderan! Leži tamo u kućici kod gusaka.«

Kraljevna naloži, da ga odmah dozovu. Pozvali su ga. Sluga izvadi krasne haljine za Ivicu, a on se najprije opere, onda obuče — i bio je ljepši nego ijedan kralj.

Kraljevna zaželi da vidi konje drugih šegrta: jedan je bio slijep, drugi je šepao . . . Onda sluga dovede onog sedmoga konja. Kad ga je mlinar ugledao, reče, da još takva konja nije vidio u svojem dvorištu.

»To je za trećeg šegrta,« reče kraljevna.

»E onda on mora dobiti mlin,« odgovori mlinar.

Ali kraljevna reče Ivici, neka ostavi i konja i otiđe s njime. Najprije su se odvezli k njoj u mlin; uzme zatim svog vjernog Ivicu u kočiju maloj kućici, koju je on napravio srebrnim alatom. Sada je to bio veliki dvorac, a sve je u njemu bilo od srebra i zlata. Kraljevna se i

DJEČAK S KRAVAMA U OKOLICI SUBOTICE
Foto Ivo Prčić

Ivica vjenčaju; bili su vrlo bogati, tako da su za cijeli život dosta imali! Zato neka nitko ne kaže, da i najsiromašniji ne bi mogao mnogo postići.

Napisala BRAĆA GRIMM, prevela Z. L. PERINIĆ

IGLA I KONAC

Igla i konac danas su stvari tako obične i tako čovjeku prirasle, te nam se čini, kao da nije bilo nikad vrijeme, u kojemu se za te kućne sitnice nije znalo. A ipak, to je vrijeme nekada davno postojalo, i morao je nekoč čovječji um da izumi i te sitne alate: iglu i konac.

Najstarija igla, kojom se pradavni čovjek služio u svom krojačkom i šivačkom zanatu, bila je od drva! Takva je igla služila za probijanje tvrdih koža, za pravljenje rupica na koži, kroz koje bi se provukli životinjski repovi ili konopci spleteni iz prikladnog pruća. — Iz takve preproste »igle« razvila se istodobno i igla od kosti. A kasnije u željeznoj dobi igla posebne vrsti sa šiljkom na jednom i rupicom na drugom kraju naličila je na današnje igle, koje se upotrebljavaju za šivanje vreća i koje su malko svinute.

U srednjem vijeku, kad se oblačenje popelo na viši stupanj savršenstva, usavršila se igla i postala tanka kao vlas. Osobito su u to vrijeme bile poznate igle iz Nürnberga u Njemačkoj.

Danas se igle proizvode na veliko, a ima ih svakakvih veličina i debljina — već prema tome, kojoj su svrsi namijenjene.

Za šivanje potreban je uz iglu i konac, no ne zna se iz povijesti, kada je nastala prva spredena nit. U iskopinama nalazimo je dosta davno. Razne nađene tkanine pokazuju, da su ljudi rano poznavali spredenu nit, ali se u početku nisu njom služili za šivanje. Onda su odijela bila satkana iz jednoga komada. Domaćice u ono vrijeme nisu gubile vremena u krpanju, koje je danas tako važno u kućanstvu i koje oduzima domaćicama mnogo vremena. Ni šivanje ni krpanje nije onda bilo »u modi«. Šivanje i krpanje ne ide baš u tako daleku prošlost.

Nije nam teško zamisliti, kako mora da je teško i nezgodno ljudima bilo bez nekih sitnica, koje su nama danas posve obične. Z.

MAJKAMA UČENICA

Naše nam je doba donijelo samostalnost žena. Mnogo djevojčica sjedi cijele godine nad knjigama, a kuhača i igla im je nepoznata. Nije mi nakana, da im osporim pravo na praznike, ali se ipak mora naći vrijeme, da se nauče kuhati, šiti i voditi kućanstvo. Njihova će im inteligencija pomoći, da sve nauče lakše, a nekoliko sati poslije podnevnog rada u kući i za kuću bit će im dobra škola za život, koji je svakome zagonetka. Jednoga im dana povjerimo spremanje, drugoga kuhanje, a treći dan neka peru, glačaju i slažu rublje, a kadgod neka pomognu kod šivanja jeftinih haljina. Nije dokaz pravoga obrazovanja, kad se mlada djevojka diči posvemašnjim neznanjem ženskoga rada. Nije to posao samo za mamice. Neka kćerka pokuša sama, pa će pravednije ocijeniti cijelogodišnje zanimanje svoje majke. Žena mora znati sve ženske poslove, bez toga joj malo vrijedi i doktorat. Ako ne zna raditi, ne će znati ni zapovijedati ni prosuditi rad svoje posluge u kućanstvu. Koliko samostalnih i udanih intelektualka može biti drugima uzorom u vođenju vlastitoga kućanstva, a koliko ih je u tome važnom dijelu življenja tako neukih i nespretnih, da ih ismjehava sva njihova okolina. To je pogreška ili zasluga njihovih majki.

Tjedni kalendar dobre domaćice

Rimokat. kalendar	Kolovoz — August
Nedjelja 15 Vel. Gospa	Objed: Ragu-juha od kokoši. Kokošje meso s pečenim krumpirima i umakom od hrena. Kolač sa šljivama. Večera: Pašteta od jetara, kruh i čaj.
Ponedjeljak 16 Joakim	Objed: Juha od krumpira. Knedle sa sirom. Šljive. Večera: Drobljenac sa salatom.
Utorak 17 Hijacint	Objed: Juha od zeleni. Mahune na masti s faširanim odrescima. Večera: Sir s vrhnjem.
Srijeda 18 Jelena	Objed: Juha od rajčice. Pečeni jastučići od sira s pekmezom. Večera: Meko kuhana jaja.
Četvrtak 19 Ljudevit	Objed: Juha od špinata. Teleći paprikaš. Kajsije. Večera: Palačinke s pekmezom.
Petak 20 Bernardo	Objed: Juha od vrhnja. Pečena riba. Salata. Večera: Pečeni jastučići od sira s pekmezom.
Subota 21 Ivana Franc.	Objed: Prežgana juha. Pečenje s vrganjima. Naduvak od makarona. Večera: Krumpir sa sirom i salatom.

O PAPRU I CIMETU

PAPAR. Domovina mu je u Indiji na Malabarskoj obali. Indijci ga zovu pipali. Od njih je prešao u Perziju, gdje ga zovu pipari. Dalje je stigao ka Grcima, koja ga nazvaše peperi. Od Grka su ga primili Rimljani i kasnije sva Evropa. I danas dobivamo papar iz Indije, iz Malake, s Malajskih otoka i iz Sijama. Iz tih se zemalja izvozi godišnje osam do deset tisuća tona papra. Evropa ga već vjekovima troši vrlo mnogo. Nekada su se i kolači pravili s paprom. Na ta vremena nas podsjećaju i naši »paprenjaci«, u kojima danas većinom i nema papra.

CIMET. Spominje se i u Bibliji. Rimljani su Arabiju smatrali domovinom ove mirodije. Odanle su ga razvažali Feničani na Zapad, ali prava domovina mu je u Indiji, zapravo na otoku Ceylonu. Ondje su Portugižani u XVI. stoljeću našli najbolje vrste cimta. Od njih je monopol prešao na Holanđane. Ovi su ga dovažali kući u ogromnim količinama, za koje nije bilo dovoljno kupaca. Stoga su u Antwerpenu znali spaliti čitava brda cimta, klinčića ili orašca, da je znala ugodno zamirisati čitava Holandija. Otkad je Ceylon engleski, imadu Englezi najbolji cimet, ali je dobar također sa holandskih rasadnika na Sumatri, Javi i Borneu pa iz francuskih rasadnika na Mauritiusu kod Madagaskara, a goji se i u Brasilu.

Zdravlje

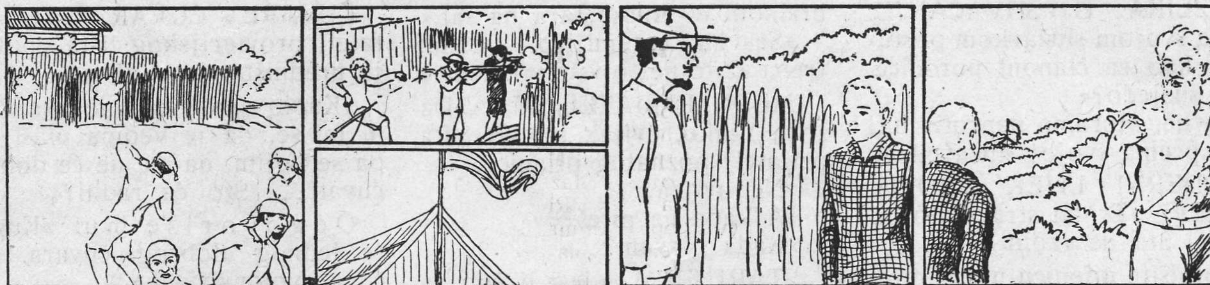
Slabokrvnost i bljedobolja. Danas imade mnogo mladića i djevojaka, koji boluju od slabokrvnosti i bljedobolje. Kod ove bolesti važne su dvije preporuke: pazi kako se hraniš i kako se oblačiš! Ako hoćemo u liječenju bolesti imati zbilja trajan uspjeh, onda moramo svoju hranu udesiti kao dijetu. Treba se kaniti vina, pive, kiselih jela, mirodija, jake kave, čaja i uživanja mesnih jela. Treba se početi hraniti mlijekom, povrćem, jajima, piritom i kuhanim voćem svake vrste, i zelenom limunom priređenom salatom, koja je važna hrana u ovoj bolesti. Bolesnik osim kuhanog voća može da jede i svježe voće ali ga uvijek treba dobro oprati. Odijelo ne smije biti stegnuto oko tijela, da ne bi priječilo kolanje krvi. Hladne kratke kupelji i gimnastika upotpunit će ovo liječenje. Noću, dok bolesnik spava, treba da ostavi otvorene prozore i boravi na svježem zraku.

Događaji

24. srpnja: Umro u Beogradu srpsko-pravoslavni patrijarh Varnava. — U beogradskoj skupštini primljen konkordat sa 169 : 128 glasova.
25. U Jerusalemu posvećen hrvatski oltar blaženiku Hrvatu Nikoli Taveliću, jerusalemskom mučeniku. — Nadbiskup koadjutor Dr Stepinac od jerusalemskog patrijarhe odlikovan i postao Komtur Božjega Groba, a kustos Svete Zemlje preuzv. g. nadbiskupu, Dr. J. Andriću i prof. Kerdiću darovao zlatni palestinski križ.
30. U Beogradu pogreb patrijarhe Varnave. — Japan stavio ultimatum Južnoj Kini.
31. Japanske čete zauzele Tiencin. — Ustanovljeno, da Sovjeti sabotiraju rad u Odboru za neuplitanje u Španjolskoj.
1. kolovoza. — Velika smotra narodne pjesme i plesa priređena u Kupincu u počast predsjednika Dra V. Mačeka. Strahovito nevrijeme u samoborskom kraju.
2. Predsjednik engleske vlade Chamberlain piše pismo Mussoliniju i veli, da bi sporazum Engleske sa Sovjetskom Rusijom bio katastrofalan za englesko ime.
3. Talijanski novinari vratili se u London, koji su prije par mjeseci bili demonstrativno napustili.
4. Krasan doček hrvatskih hodočasnika s nadbiskupom Drom Stepincem u Zagrebu na povratku iz Palestine.
5. Vatikan opunomoćio nadbiskupa Toleda, da pregovara s generalom Francom. — U Rusiji osuđeno na smrt 122 radnika jedne tvornice konzerva s motivacijom da su trocksisti.
6. Zapovjednik vladinih trupa u Madridu general Miaja dao ostavku. — Talijanski ministar vanjskih poslova grof Ciano veli, da je englesko-talijansko zbliženje prošlo najtežu fazu. — Krčki biskup Dr Srebrenić uložio protest kod banske uprave u Zagrebu protiv golotinje u kupalištima.
7. Opaža se, da se i Francuska sve više udaljuje od Sovjetske Rusije. — Uzbuđenje, jer su nepoznati avioni bombardirali engleski trgovački brod.

ZLATNI OTOK

18. NAPISAO R. L. STEVENSON — ILUSTRIRAO STJEPAN PETREŠEVIĆ

Istom što su se njih petero dovukli do sredine južnoga kolja oko daščare, nasrnu na njih divlje kričeći sedam buntovnika. Squire, doktor, iz daščare Hunter i Joyce opališe i jedan od buntovnika pade mrtav, a ostali se razbježaše kud koji. Činilo se, da su se zasada oslobodili napadača, te skinuše puške.

Zatim iz grmlja puče pištolj i Tom Redruth pade. Buntovnici se pred puškama razbježaše. Kapetan digne na vrhu daščare englesku zastavu, a buntovnici s lađe su iz topa u nju gađali. Vjerni Tom pomolivši se Bogu izdahne na žalost svima. Kapetan ga kao junaka pokrije zastavom, jer je umro vršeći dužnost.

Tuga za starim Redruthom bila je velika. Ipak poslaše Huntera i Joycea, da se prokradu do obale, gdje je zavladala osjeka, i neka donesu meso, koje se bilo potopilo s čamcem. Ali buntovnici bili su brži: oni su već polako čamcem vozili na lađu nađenu robu. Uto do daščare doprije neki zov. Bio je to Jim.

Jim je pričao doktoru sve što je čuo i vidio od Ben Gunna, koji mu je toliko pričao o svemu, a najviše o mjestu, gdje je blago, o Flintu, Silveru i dr. Ben Gunn želi, da Jim reče zapovjednicima, da je on tu. Ali neka ne javi Johnu Silveru, ako bi pobijedio, jer da je on najgori razbojnik, kojega se svaki poštenjak boji.

TRI ANEGDOTE

DOSJETLJIVI ODGOVOR

Jan Matejko, poljski slikar (rođen g. 1837. u Krakovu, gdje je i umro g. 1893.) naslikao je među ostalim slikama iz poljske povijesti prizor iz sabora od godine 1773., koji je odobrio ugovor o diobi Poljske. Jedan od tih patriota Feliks grof Potocki bio je na tom platnu predstavljen, kako drži ruku u džepu, iz kojega padaju zlatni dukati, koje je bio dobio od ruske carice za svoju izdaju.

Kad je slika imala biti prodana u inostranstvo, spočitavali su umjetniku nedostatak rodoljublja. Matejko odgovori:

»Ako je inostranstvo nekoč moglo kupiti original, sasvim je u redu, da dobije i kopiju.«

DOBAR SIMBOL

Maksimilijan II., kralj bavarski (od g. 1811. do g. 1864.) dođe jedno veče za stol k pjesnicima, koje je bio pozvao u München, ali je bio očito neraspoložen. Inače živahni razgovor — nije mogao doći u tok, pa je kralj dao razjašnjenje, zašto je tako zlovoljan. Ispripovijedao je, kako je malo prije s ministrom financija imao razgovor, koji nije bio ni najmanje radostan. Na papiru stoje doduše dobri prihodi od poreza, ali u stvarnosti novac pritječe kukavno i državne financije izgledaju radi toga vrlo žalosno.

Pjesnici i drugi prisutni umjetnici nisu znali pravo, što bi odgovorili na te riječi, jer su se ticale područja, koje im je bilo vrlo daleko. Samo pjesniku E. Geibelu sine dobra misao. Ustane, uzme iz posude, u kojoj se hladilo vino, dok su svi šutjeli, komad leda kao šaka i pruži ga svomu susjedu, a ovaj drugome do sebe. Led je išao od ruke do ruke, dok ne dođe do kralja, koji primi komadić leda — velik kao trešnja. Kralj pogleda pitajući pjesnika.

»Veličanstvo,« reče Geibel, »na ovaj se način moraju rastopiti najveći prihodi države.«

BABIN MED

Jedna baba donese ćup meda na čaršiju da proda. Bio je pazarni dan i svijeta mnogo. Baba stoji kod ćupa, a jedan po jedan dolazi i pita:

»Po što, baba, med?«

»Šest groša oka,« odgovara baba. Svaki zabode prst u ćup, lizne da okuša, pa reče:

»Skupo, baba!« i ode dalje.

Tako jedan, te drugi i treći, svi od reda. Kad baba vidi, kako ide taj pazar, dosadi joj odgovarati, pa zašuti.

»Po što, baba, med?« upita opet jedna mušterija. Baba šuti.

»Govori, baba, po što med, ako ga prodaješ?«

»Što pitaš, brate? Lazni, pa prolazi. Vidim ja moj pazar danas!« odgovori baba ljuta.

MALO ŠALE

RAZLIKA U SHVAĆANJU. »Mi sa svojom služavkom postupamo kao sa članom porodice. A vi, susjedo?«

»Mi ne. Moramo naprotiv biti učtivi prema svojoj služavci!«

MODERNI LIJEK PROTIV DOSADE. »Trpim strahovito od dosade. Šta da radim?«

»Potpišite mjenicu na tri mjeseca i da vidite, kako će vam vrijeme brzo prolaziti!«

UGODNA KAZNA. Upravnik jedne kaznionice okupi sve robijaše oko sebe i zaprijeti im se:

»Noćas je netko u mom stanu orobio stan i odnio sav novac i nakit. Sigurno je to učinio netko od vas. Kažem vam, da ću toga lopova, ako ga pronađem, baciti napolje.«

PASJA OSVETA. Susjeda: »Vaš pas mi je pocijepao haljinu!«

Susjed: »Sigurno ste ga dražili. On je s mirnima miran.«

Susjeda: »Nisam. Sjedjela sam za klavirom i svirala.«

Susjed: »Eto, ipak ja imam pravo! Ipak ste ga dražili!«

PAKOST. »Dragec mi je prekjuče rekao, da će poludjeti, ako mu ne postanem žena!«

»Vidi ti, a juče je zaprosio moju ruku!«

»Eto ti, sad se i sama možeš uvjeriti, da je ipak poludio!«

MEĐU ŠOFERIMA. »Misliš li, da tvoj automobil može juriti brzinom 80 kilometara na sat.«

»Sasvim razumljivo. Doista, treba za to nešto više vremena.«

MEĐU PRIJATELJIMA. »Da li ti, Vinko, uvijek piješ?« pita prijatelj poznatog pijanicu.

»Ne uvijek.«

»A kada ne piješ?«

»Kada spavam...«

STARI FILM. »Jesi li čuo za film: Želje moje žene?«

»Za taj film nisam čuo. Ali neprekidno slušam želje svoje žene.«

NA TRŽIŠTU. Slikar: »Užasno, da vi meni nudite za sliku samo trideset dinara, a ja sam za samo platno potrošio pedeset!«

Kupac: »Da, ali platno nije više novo!«

RAZGOVOR UGODNI. Otac: »Eto, sine, meni je šezdeseta godina, ali ja se ne sjećam, da sam u životu ikada rekao koju laž!«

Sin: »Umiri se, tata, znaš, da u starosti popušta pamćenje svakog čovjeka«

GOSTOLJUBIVOST. »Ja se sada vrlo strogo držim dijete za mršavljenje. Ne jedem ništa, pijem samo vodu...«

»Hoćete li večeras biti naš gost?«

OPRAVDAN RAZLOG. Prva prijateljica: »Liječnik mi je nastrožije zabranio da radim u kuhinji.«

Druga: »Sigurno ti je muž bolestan!«

ČUVAREV ČUVAR. Jedan čitatelj provincijskog lista uputio je uredništvu ovo pismo:

»Kupio sam nedavno psa. Čini mi se, da je veoma plašljiv, pa se bojim, da me ne će dobro čuvati... Što ću raditi?«

Odgovoriše mu: »Kupite jednog dobrog čuvara, da čuva ovoga prvog.«

OSOBITA NJEGA. »Vaša gospođa ima divnu kosu. Sigurno je vrlo dobro njeguje.«

»Da. Svako veče je ostavlja u ormaru.«

BRUTALAN IZGLED. »Slušajte, tu je nesnosno. Taj vaš šef ima užasno brutalan izgled!«

»To je samo prije podne, dok diktira dužnicima pisma!«

DOBRIJAN U LOVU

Naš Dobrijan ima
danas pušku novu
i eno ga s njome
u šumi — u lovu!

Dječak neki leti
k našem dobrom stricu
i nosi mu, glete,
hitru vjevericu.

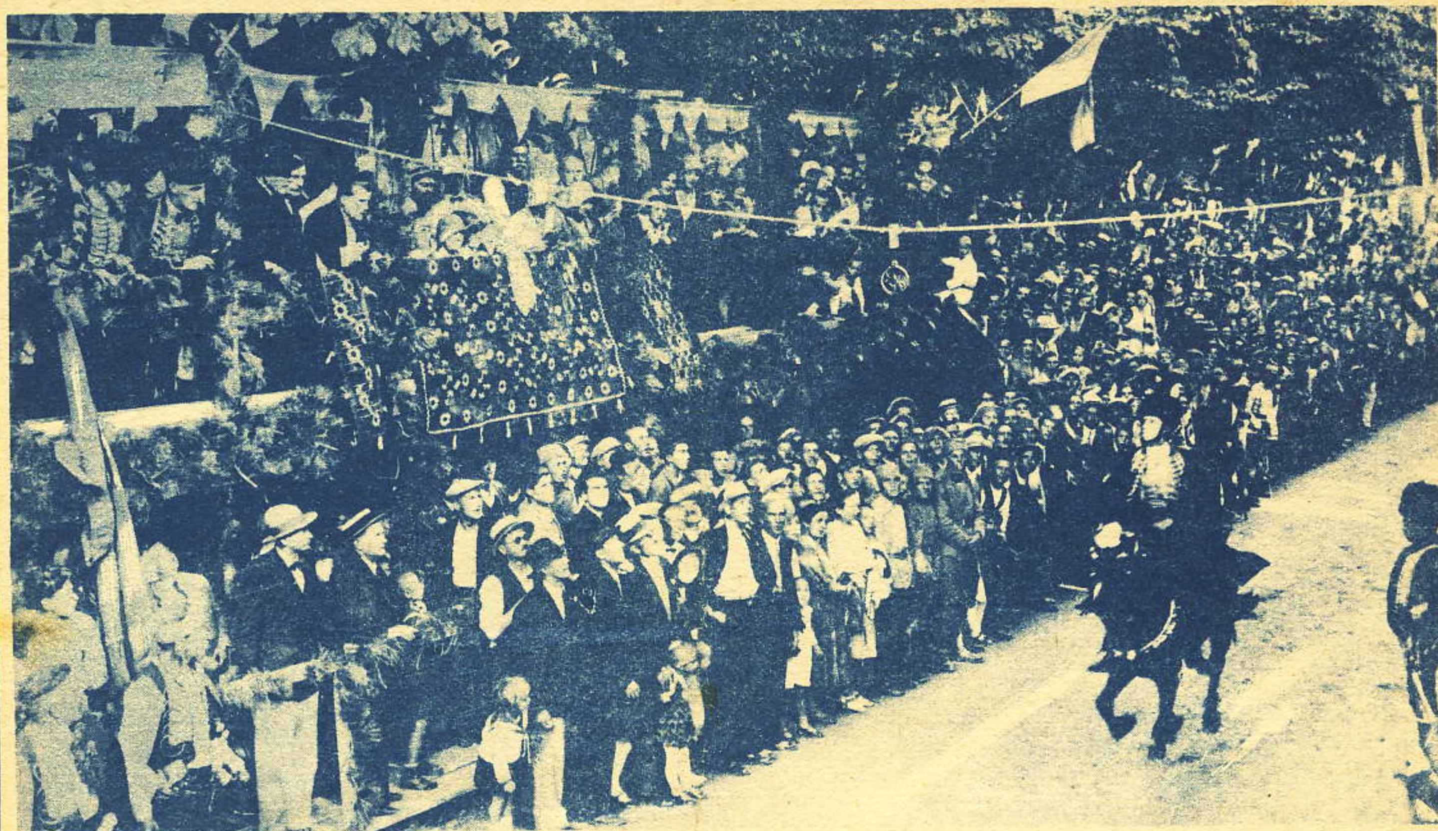

Za deset dinara
kupio ju čika...
U nju će da cilja,
ko što kaže slika.

Bum!... Poleti zvjerka
kao brza strijela...
Tek je komad repa,
puška joj odnijela!

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 4 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji" Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536 „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Dežavićeva ul. 2.

PRIZOR IZ SINJSKE ALKE: ALKAR NA CILJU GAĐA KOPLJEM U „ALKU"

LJETNE SPORTSKE HALJINE

Nekoliko jednostavnih haljina za ljeto i ljetni sport. Lijevo: Dvije haljine za prije podne. 1. Bijela haljina sa crvenim ovratnikom i pucetima s bijelim točkama. — 2. Prugasta zelena haljina iz materijala za pranje. Ovratnik bijeli. — Desno: Dvije haljine za tenis. 3. Bijela platnena haljina sa plavim ovratnikom. — 4. Jednostavna bijela haljina sa crvenim pucetima.